

NIET VOLTOOID MANUSCRIPT

DREIJEN en BOVENDORP

VOORAF

Er is – bij mijn weten – nimmer gericht onderzoek gepubliceerd naar het gebied van Dreijen in de (hoge en late) middeleeuwen. Enerzijds vreemd omdat het gebied een zo groot deel van de Zuidzoom heeft uitgemaakt, anderzijds wellicht verklaarbaar omdat een groot deel ervan in het westen nauwelijks bewoond is geweest.

In deze eerste digitale editie van “Zuidzoom in de middeleeuwen” de resultaten van een eerste verkenning van het gebied Dreijen en het nabijgelegen Oosterbeekse Bovendorp in de late middeleeuwen en van de actoren daar en toen.

Door de tijden heen zijn er voor Dreijen vrij veel verschillende schrijfwijzen gebruikt. In twijfelgevallen – van enkele vermeldingen met “Dryel” en “Drijel” heb ik meestal niet kunnen vaststellen of zij inderdaad Dreijen betreffen of Driel, beiden liggend in kerspel Oosterbeek – en ook wanneer het toponiem als familienaam voorkomt heb ik er voor gekozen om de naam op te nemen omdat ik me in deze eerste benadering zo breed mogelijk heb willen opstellen.

Opgemerkt moet worden dat alle duidingen over de ligging en omvang van Dreijen dateren uit de tweede helft van de 16e eeuw, vroegere duidingen heb ik niet gevonden.

In dit onderzoek komt het Bovendorp 25 jaar eerder voor dan Dreijen. Dat kan een toevalligheid zijn maar kan ook berusten op een – op dit moment onbekend – historisch relevant feit. Bovendorp – ook Bovenhorp, Boventorp, Baventhorp en Baventorp geschreven – grenst aan Arnhem en wel daar waar de “versterking Arnhem” ligt. Waar die versterking ligt is (mij) onbekend, maar hierin is wel een eerste aanwijzing besloten dat het aan de noordoost kant van Oosterbeek heeft gelegen.

Henk Jansen
Oss,

1. Twee grootgrondbezitters in Dreijen: De orde van St. Jan en de St. Nicolai Broederschap, Arnhem

1.1. De Orde wordt medio 11e eeuw in Jeruzalem gesticht voor de verzorging van zieke pelgrims. Tijdens de derde kruistocht (1189-1192) maakt Otto I graaf van Gelre (1182-1207) kennis met de ridders van St. Jan die zich tot taak hadden gesteld zieke en gewonde pelgrims te verzorgen. Vervolgens gaf hij hun een deel van zijn eigendommen in en rond Arnhem, waaronder gronden en goederen langs de St. Jansbeek. Het is niet duidelijk wanneer de ridders van Sint Jan zich in Arnhem gevestigd hebben. In het jaar 1214 komen we de Orde voor het eerst tegen, wanneer Albertus, ‘meester’ van de Sint Jansheren in Arnhem, in een oorkonde wordt genoemd.

Arnhem heeft de Walburgiskerk (1370) aan de ridders te danken. De commanderij van

Arnhem wordt voor het eerst genoemd in 1234. (N: Het begin van de Orde van Sint Jan vertoont overeenkomsten met dat van de Ridderlijke Duitse Orde (RDO) welke ontstaat in 1189, ook tijdens de Derde Kruistocht. Deze Orde nam de verzorging op zich van gewonde kruisvaarders, eerst en vooral uit het Heilige Roomse Rijk der Duitse Natie en zetelt sinds 1231 in Utrecht. Kort na 1400 krijgt de RDO de kerk van Wolfheze in leen van de burggraaf van Montfoort die deze kerk op nog niet verklaarde wijze in zijn bezit heeft gekregen. De RDO heeft deze goederen tot ver in de 16e eeuw bezeten).

1.2. De Broederschap vermeldt 1351 als het oprichtingsjaar van de Arnhemse tak en ook dat de aanleiding daartoe de toenmalige pestepidemie was. Er werd geld ingezameld voor de opvang van armen en zieken in een gasthuis bij de Rijnpoort, waarbij men ook oog had voor het zieleheil der mensen. De Broederschap is ook thans nog actief.

2. De naam Dreijen

Voor zover ik heb kunnen nagaan komt het toponiem in Nederland alleen voor in Wageningen – "arboretum De Dreijen" – en bij Oosterbeek.

De beide Dreijens liggen niet ver van elkaar op de Veluwezoom en aan of nabij de heerwech en dat zou doen vermoeden dat de oorsprong van de naam ook dezelfde zou kunnen zijn. Maar het Wageningse Dreijen is volgens Wikipedia een verbastering van het bouwland de Brijen, waarop tegen 1900 de gebouwen verrijzen van de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool. Misschien is dit *research based*, maar mijn voorkeur gaat uit naar: "botte drei: korte draai, scherpe bocht met de wagen (W.-Veluwe)" van Scholtmeijer (2011).

Voor het Oosterbeekse Dreijen is tot nu toe geen etymologische verklaring gepresenteerd.

Het bij Herford (D.) gelegen Dreyen dateert van 1151 of eerder en wordt in 1151 Treine genoemd, maar ik heb geen analoga kunnen vinden. Zegt Verdam (1911): "Draeyen, *drayen*, *dreyen*, zw. ww. — I. Intr. Zich draaien, wentelen; *loden*, *gaen d.*, er van door gaan. — II. Trans. Draaien. — Draeyinge" en dit leidt tot de vraag of het toponiem Drijen is terug te voeren op een labyrinth? Labyrinthen zijn van alle tijden en alle culturen en religies, inclusief het christendom, zie o.a. Timmers (1947).

Dus hierbij de wat hachelijke vraag of er in het gebied van Dreijen ooit een draai- of trojaburcht kan zijn geweest; deze burchten dateren van het bronzen tijdperk, 3000 tot 4000 jaar geleden. Ik kan hier alleen maar noteren dat Houkes inderdaad grafheuvels uit dit tijdvak heeft aangetroffen in de Wolfhezer bossen en op andere plekken op de Zuidzoom.

3. De limieten van Dreijen

Volgens Démoed – pp. 57, 60 en 314 – ligt het gebied in de late middeleeuwen tussen de gronden van het klooster Mariëndaal en het gebied Vijverberg/Lichtenbeek in het oosten en Sonnenberg in het westen. Maar heeft het gebied inderdaad zo ver westwaarts gereikt als tot (de bouwhof van) Sonnenberg? Démoed baseert zich op de cartograaf Passavant, 17e/18e eeuw.

Nu hebben inderdaad Dreijen en Sonnenberg elkaar in het westen begrensd, zie hierna onder 5.1.3. de beschrijving van "Dye Swarte Colcksche Hecghe". Maar dat was in 1571 en de vraag is dan natuurlijk of dat ook in de late middeleeuwen en de 16e eeuw zo is geweest (N: Volgens Witteroos (1571) grenst de Zwarte Kolkhegge aan de gronden van Mariëndaal in het westen en noorden; in het oosten grenst de Zwarte Kolkhegge aan "de heggen after Sonnenbergher enck". Een andere benaming van de Zwarte Kolkhegge is Brummelt. Brummelt staat voor bremstruik, blijktens Verdam, 1911).

Hoe ook precies de middeleeuwse begrenzingsen van Dreijen in het oosten zijn, praktisch/historisch bezien kan dit m.i. niet echt een belangrijk *issue* zijn: het westelijk deel van Dreijen is niet of nauwelijks bewoond en/of bewerkt geweest in deze (late) tijden; en dat geldt in feite tot op de huidige dag.

Maar waar zal de westgrens van Dreijen dan wel moeten worden gelegd? Mijn keuze valt dan op de Stationsweg/Dreijenseweg en wel hierom: de heerwech Arnhem/Utrecht heeft door Dreijen gelopen, zie het begrippenlijstje in vorige edities van “Zuidzoom in de middeleeuwen”.

Ter hoogte ongeveer van de Airborne Begraafplaats en het NS station verlaat de heerwech het gebied van Dreijen om ettelijke honderden meters zuidwestwaarts – daar waar de Bilderberglaan een grote bocht naar links richting de Wolfhezerweg (N783) maakt – de bron van de Zwarte Kolkbeek te passeren.

Dat Drijense traject kan nu ook voor het eerst worden bevestigd vanuit het gebied Dreijen zelf en wel als volgt: In de eerste alinea van de bijlage “Dye Swarte Colcksche Hecghe” wordt gesteld: “... over den wech, so door dye Dreyessche streycken loopt, tott en(de) aen den wijdsten wech daer dye Utersche waegens vaeren, so om den steylen Berch rijden”.

Met “dye Utersche waegens” wordt bedoeld de wagens die naar/van Utrecht varen.

Naast deze directe *link* tussen “Utersche waegens” en Dreijen bevat deze vermelding ook twee aanwijzingen die direct op de heerwech wijzen. De eerste is dat het hier om een brede weg gaat en de andere dat de wagens om een steile hoogte heen rijden. Dan kan het alleen maar om de steilte bij hotel Fletcher gaan, op de noordzijde van de Arnhemse stuwwal, die moet worden “omzeild”.

(Heerwech: Zie “Begrippen” in “hard copies” vorige edities)

Aan de noordkant van de zojuist bedoelde grote bocht van de Bilderberglaan begint een fietspad dat zich al snel in tweeën splitst waarvan de linkertak als fiets- e/o wandelpad in zuidwestelijke richting naar het Fletcher hotel gaat. Dit gebouw wordt vanuit het noordoosten benaderd en in het noorden gepasseerd, gaat onder de Wolfhezerweg door en verder westwaarts langs de plek waarom in 1553 het proces Droechscherer vs Stratius wordt gevoerd en verder westwaarts naar de restanten van de middeleeuwse kerk van Wolfheze, Heelsum, Renkum en de Rijn.

Nu de oostgrens van Dreijen.

Naar alle waarschijnlijkheid ligt deze grens bij de kloostergronden van Mariëndaal, in 1392 gebouwd op eigen grond door Wijnand van Arnhem op eigen grond, vanaf de Utrechtseweg in een zekere lijn tot aan ruwweg de Vijverberg. Of, en zo ja hoe, de bouw van dit klooster van invloed is geweest op de grens van Dreijen aldaar is (mij) onbekend.

Afbeelding kaart Dreijen 1818

4. Bovendorp

Ook de locatie en de limieten van het middeleeuwse Bovendorp van Oosterbeek zijn onbekend. *Pinpoint* ik Oosterbeek's Benedendorp op een ruim te nemen gebied rondom de kerk en het Drielse veer en zie ik de wegen daaruit noordwaarts – vanaf de van Borsseleweg tot en met de Beukenlaan – dan heeft Oosterbeek wel een heel groot Bovendorp gehad.

Zoals hiervoor al aangegeven grenst de Zwarte Kolkhegge aan de Sonnenberg en de van

Borsseleweg ligt daar dichtbij, maar ik kan toch niet besluiten dat het Bovendorp daar gelegen moet hebben: zoals hiervoor al opgemerkt is het gebied nauwelijks bewoond en/of bewerkt geweest.

Blijkens recente gegevens wordt het Bovendorp wel geplaatst in de nabijheid van de Bernulphus kerk a/ foto “770 Oosterbeek Weltevreden, ca. 1900” met een “Uitzicht op het Bovendorp, met rechts op de achtergrond de r.k. Bernulphuskerk” en in de buurt van Hartenstein: b/ de topografische kaart van Nederland 40A Oosterbeek, uitgave april/2022, waarop het Bovendorp resp. wordt geplaatst in de hoek van de Stationsweg/Dreijenseweg en de Utrechtseweg.

Veel waarschijnlijker is het dat het gebied nabij of verder oostwaarts dan de Weverstraat/Toulon v.d. Koogweg/Lebretweg of nabij de Beukenlaan/Noordweg en dat vooral door de verbindingen daar tussen het Benedendorp en het Bovendorp.

Maar in dit onderzoek heeft het laatmiddeleeuwse Bovendorp waarschijnlijk nóg verder oostwaarts en wel op een onbekend punt waar de “versterking van Arnhem” lag.

ZIE COULISSEN VAN DE MACHT VERKERK P. 158: KAART SCHEPENDOM ARNHEM door NICOLAES VAN GEELKERCKEN in GA

5. Aanzet tot een beschrijving

Landschap

Dreijen ligt denkkelijk op de spoelzandwaai van Deelen – kleine hellingshoek, geen bronbeken, heeft ook niet het scherp geaccidenteerd terrein dat zo kenmerkend is voor de stuwwal van Arnhem – en heeft een traag verlopend hoogteverval zuidwestwaarts tot aan het middeleeuwse en huidige dorp Wolfheze en verder richting Heelsum, Renkum en de Rijn. Dit zuidwestwaarts gerichte hoogteverval is ook vast te stellen aan de hand van de locaties van tumuli op de Veluwezoom en de Zuidzoom en van de “loop” van de beken.

=====

Dit stuk nog checken op juistheid resp. idee hoe deze data op andere wijze te presenteren:

Grafheuvels

In een poging in te schatten of, en zo ja hoeveel, grafheuvels er zijn in Dreijen maak ik gebruik van kaart 5 van Houkes, weergevende de tumuli op de Veluwezoom en op de Zuidzoom. Zijn werkgebied ligt tussen de lijnen NB 180-190 en OL 442-449 en hij treft grafheuvels aan tussen NB 180 en 189 en OL 442,5 en 447,5. Houkes laat dus de tumuli van en nabij Harten buiten beschouwing.

Het Dreijen dat mij voor ogen staat – zie punt 3./ – bevindt zich dan tussen deze punten: hoek Utrechtseweg/Stationsweg NB186; hoek Dreijenseweg/Amsterdamse weg NB186,4; hoek Vijverberg/Mariendaal NB 187,5 en hoek Mariendaal/Utrechtseweg NB 187,5 (**N: Deze laatste bepaling is wel de meest onzekere van de drie**)

In samenvatting:

	NB	OL
Houkes' tumuli bevinden zich tussen	180-189	442,5-447,5
Jansen's hoekpunten van Dreijen	186-187,5	444,4-446,5

(Dit is te moeilijk: kaart Houkes gebruiken + AHN)

Gezegd kan worden dat Dreijen vermoedelijk wel grafheuvels binnen zijn grenzen heeft gehad en dat de overlap het grootst is in het noordoostelijk deel. Een ander punt is dat het grafheuvelonderzoek op de zuidelijke Veluwe inclusief de Zuidzoom heel wisselende

resultaten oplevert (HJ, ongepubliceerd)

De grafheuvels liggen overduidelijk op een zuidwestwaarts gerichte lijn. Het is dan logisch aan te nemen dat er – hoe ook – langs deze lijn water beschikbaar zal zijn geweest

Beken en molens

Allereerst kan worden vastgesteld dat het gebied van Vijverberg en Warnsborn, zoal geen deel van het noordoostelijke deel van het middeleeuwse Dreijen dan wel zeer dichtbij erbij, een relatief waterrijk gebied was en nog steeds is.

Echter, ik heb niets kunnen vinden dat zou kunnen wijzen op het bestaan van een waterloop vanuit dit gebied in zuidwestelijke richting naar Oosterbeek, maar dat is wellicht ook niet per se nodig. Want zoals Schaafsma (2010, p.152) terecht opmerkt: “Behalve de “reguliere” beken komt er op veel andere plaatsen aan de rand van de stuwwal of in de beekdalen water als kwel aan de oppervlakte” en hij vermeldt een aantal van die plaatsen, waaronder de zojuist al genoemde Dreijense “beek”; deze beek blijkt voorheen te hebben gelopen over het zandpad dat nu de Graaf van Rechterenweg heet en is kort daarna weer in de grond gezakt.

Nu zegt hij ook dat Dreijen twee beken heeft gehad: de beek aan de rand van Dreijen in het oosten, daar waar de Utrechtseweg onder de spoorlijn door loopt en uitmondt in de Slijpbeek, en de andere – een beekje – aan de westzijde van Dreijen, de vijver van het voormalige Hotel Dreijeroord.

Van de eerste beek (p. 152) zegt hij: “Hier haalden de bewoners van de buurtschap Dreijen hun water”. Dat lijkt letterlijk nogal ver gezocht voor die Dreijenaren die in het westen van het gebied wonen en werken, hemelsbreed bijna 2 km, maar dat is een mening anno 2023. De middeleeuwse mens moest veel lopen, een wandeling naar de kerk nam al snel een uur in beslag.

Waarschijnlijk dus is de beek ooit een “beekje” geweest. Opvallend is dat in de nabije omgeving – daar waar de Nico Bovenweg overgaat in de Bilderberglaan, tussen de weg en het spoor – weliswaar ook water “exfiltreert” maar dat hieruit wel geen beekje zal zijn ontstaan, het ligt in een dip in het veld. Maar: de omgeving is wel zeer drastisch verstoord door de aanleg van de spoorlijn medio 19e eeuw.

Hoe dan ook, deze vraag blijft onbeantwoord: waarom wordt de rij tumuli op Houkes’ kaart tussen ongeveer NB 185,5 en 184,2 ongeveer ter plekken van het Klooster Koningsoord en de Koningsakker onderbroken? Deze nieuw gebouwde abdij wordt in mei 2009 in gebruik genomen en Houke’s studie dateert van mei 1996.

Hoe dat alles ook zij, verreweg het belangrijkste exfiltratiepunt ligt nog iets verderop op de Bilderberglaan, en wel daar waar deze een flinke bocht naar links maakt om bij de Wolfhezerweg aan te komen. Hier in de “Swarte Kolcsche Hegge” (Witteroos, 1570), ontspringt de gelijknamige beek (Jansen, 2008), die gedurende vele eeuwen steeds zuidwestwaarts heeft gestroomd, langs de middeleeuwse kerk en het huidige dorp van Wolfheze naar Heelsum, Renkum en de Rijn.

In 1570 is de hegge de grootste van “Alle die Majt. Heggen” van Witteroos maar ziet er nog geen 50 jaar daarna heel anders uit (Démoeud p. 53 op basis van Kempinck). Zoals nog zal blijken is de ligging van Bovendorp en van vele percelen in Drijen in het tijdvak van de 13e tot in de 17e eeuw **CHECK** onbekend, maar kan die evenmin aan de hand van latere cartografen

worden geduid.

Dat blijkt ook in 1625. Uit dit jaar dateert een stuk “Bepalinge van onze hecgen aen't Lege Erff tott Wolffhesen, genaemt Heer Arndt's Enck en (de) Laeuwicker Velt gehoerende' met notities over de Zwarte Kolkhegge kort voor en nadat Witteroos over deze hegge rapporteert in “Alle die Majt. Heggen”. Daarbij komt dat perceel- e/o terreinafbakeningen veelal worden geduid door kuilen en anghen in het veld. (N: **Zie Bijlage. Dit stuk bezit ik al jaren, de herkomst ervan ben ik kwijt**)

En tenslotte nog enkele opmerkingen over de molens die in het volgende hoofdstuk aan de orde zullen komen. Van geen van deze molens is vastgesteld dat zij in Dreijen hebben gestaan

en dat ligt ook wel voor de hand als er van wordt uitgegaan dat Dreijen op de spoelzandwaaier van Deelen ligt, ook op het Wolfhezer deel van deze sandr zijn geen beken en molens aangetroffen.

terecht

Niet onmogelijk heeft Bovendorp wel een molen gehad, zie de vermelding onder 1304-01-01.

Daaruit zou kunnen worden afgeleid dat Bovendorp niet alleen bij de versterking van Arnhem ligt maar ook bij een beek en dan komt de eerdergenoemde beek bij de kruising Utrechtseweg/spoorlijn in het zuidoosten weer in gedachten. Maar, er is alleen maar die vermelding uit 1304.

Enkele malen wordt gewag gemaakt van een molen in het kerspel van Oosterbeek: in 1304 en 1305 het kerspel van de plaats en in 1304 ook met als duiding “onder Oosterbeek”.

ACTOREN

In geen van de hierna te behandelen transacties wordt Dreijen geduid als een enk, een marke, een buurschap en als maalschap slechts één maal; toch heeft het gebied wel iets van alle drie. De taken van marken en buurschappen zullen onderling niet sterk verschillen. Onder een maalschap wordt (vaak) verstaan een “verband” van gebruikers van gemeenschappelijke woeste – niet ontgonnen – gronden, zoals heidevelden en bossen; de maalschap is al vrij vroeg in de middeleeuwen ontstaan en stelt regels op voor het gebruik van die gronden. Het toezicht op de naleving daarvan wordt overgelaten aan maalmannen.

Een buurschap wordt gesticht door grondeigenaren in een zeker gebied. Zij komen op gezette tijden bijéén om afspraken te maken over zulke zaken als b.v. het onderhoud van watergangen en wegen of het beheer van heidevelden en bossen. Lopende kwesties staan onder het toezicht van een buurtrichter en één of meerdere buurtmeesters. Buurtschap lijkt een moderne afleiding van het middeleeuwse buurschap voor een woonwijk in een buitengebied zonder een middelpunt als een kerk of een marktplein.

1281-08-09

Winekinus, Henricus Tegenaghel, Cesarius, Renerus de Arde, Johannes, zoon van Riquinis, Wernerus de Palude, Wellekinus, Alexander, Gysekinus de Gruter, richter en schepenen in Arnhem, oorkonden, dat Getrude met Henricus de Jamerlo, haar man, als mombler, de rechten van Theodericus, ridder, heer van Nienbeke, erkend heeft op drie hoeven bij Lopene aan beide zijden van den Renus, waarvan één vrij eigendom, de tweede tynsplichtig aan den hof Brokerhove, de derde leenroerig aan Jacobus Gosuinus. de Arnem, twee hoven naast Arnem, twee molens bij Arnem, land, gelegen in de Weide en alle goederen gelegen bij de

versterking Arnhem tot aan **Boventorp**, en dat Henricus de Jamerlo van den heer van Nienbeke de drie hoeven in Lopene en één der molens in leen heeft ontvangen, terwijl aan Gertrude de lijftocht wordt gegeven.

- Lopene is het gebied(je) Lopen
- Brokerhove (Bruoche, Broch, Broke, Broekerhof, Broekerhave, Brok, Broch, Brokerhof, Broek, Broekenhoff) dateert van 1076, wanneer koning Hendrik IV het goed schenkt aan het St. Pieterkapittel en ligt in het gebied van Biljoen bij Velp. In 1281 is het kapittel nog steeds in de eigendom van Brokerhove.
- De Weide. Wellicht de Lange Weide in Arnhemmer Broek

1298-04-29

Arnoldus, heer van Nienbeck, commendator in Arnhem, verklaart, dat bij eene verdeling van eenige goederen, afkomstig van wijlen zijn broeder Theodericus, heer van Nienbeck, welke onverdeeld waren gebleven tussen hem en de kinderen van zijn zusters, aan hem zijn toebedeeld een molen bij Arnhem, twee hoeven bij Arnhem in de mark, de goederen in Mersche bij Arnhem, een hoeve in Lopene en goederen bij **Boventorph**.

- Deze Arnoldus heeft een vroeg gothisch schild nagelaten (GA, zegel 0306 Commanderie St. Jan) met het randschrift "+. Fris Arnoldi de Vredestorpe". Dit Vredestorpe is vermoedelijk identiek aan het Nedersaksische Frestorf, zie Zeitschrift des historischen Vereins für Niedersachsen, Jahrgang 1860; het is althans het enige mogelijke verband dat ik heb kunnen vinden. In deze bron worden hooggeplaatste Geldersen nader geduid met de toevoeging "von Arnheim".

- In 1298 is voor het eerst sprake van "commendator in Arnhem": Arnoldus is hoofd van de commanderie van St. Jan aldaar, die voor het eerst wordt genoemd in utrechtseweg/. Ca. 1280 ontvangt de commanderie goederen en gronden van het geslacht van Nijenbeek.

- Op 1300-04-03 oorkonden schepenen van Arnhem, dat Wilhelmus dictus David schuldig is aan heer Arnoldus de Nyenbeke, comendator, een rente van 18 solidi 's jaars, voor zijn erf naast de kerk van St. Johannes te Arnhem

1304-01-01

- Arnoldus, commendator in Arnhem en heer van Nienbeck, geeft aan het huis (van St. Johannes) in Arnhem de goederen **Baventorph**, den molen aldaar en den molen gelegen in het kerspel Oosterbeek, op voorwaarde dat nog een priester wordt aangesteld, die dagelijks een zielmis zal opdragen voor hem en zijn broeder.

- Uit 1304 stamt ook deze vermelding: Eigendomsbewijs voor de commanderie te Arnhem van eenige goederen in **Bovendorp** en den molen onder Oosterbeek, afkomstig van Arnoldus van Nyenbeek, commandeur te Arnhem, 1304.

- Hierbij wordt het volgende genoteerd: "Met oudere acten betreffende den eigendom, 1281, 1298 en een latere acte van afstand van rechten, 1305, 1281, 1298, 1304, 1305

1305-05-31

Everardus, graaf van Marca, stadhouder van Reynoldus, graaf van Gelria, scheidsrechter in het geschil tusschen Hermanus de Maguncia, prior van St. Johannes van Jerusalem in Neder-Alemania, en de broeders van het Hospitaal in Arnhem ter eenre, en Herbordus de Putten, Limmodis zijn vrouw, Pilgherinus en Herbordus, hun zonen, Pilgherinus, Machteldis zijn vrouw, Theodericus, Gerardus, Fredericus, Henricus en Helpericus, broeders van Herbordus van Putten, Chrispina, Machteldis, zijn zusters, ter andere zijde, over de hoven Eddinckwerde en Klein Eddinckwerde, Renre, Zibbinghen, de goederen **Boventorp** en in **Dreden** met den molen bij Arnhem, alle afkomstig van Theodericus, heer van Nienbeyke,

ridder, en broeder Arnoldus, commendator in Arnhem, halfbroeders, bepaalt, dat Herbordus van Putten c.s. geen enkel recht op deze goederen heeft, waarna deze voor de zijnen en zijn erfgenamen van deze goederen afstand doet.

**BROM, G.: Regesten van oorkonden betreffende het Sticht Utrecht (694-1301), 1908
Brom noemt ene Gerard van Bovendorp!! Boventorp, Gerard de**

1305-06-12

Richter en schepenen van Elborgh oorkonden, dat Pelegrinus, broeder van Herbertus van Putten, met Mechteldis zijn vrouw, de broeders Fredericus, Henricus, Helpericus, ook broeders van Herbertus, met Mechteldis hun zuster en Lummodis, vrouw van Herbertus, met haar twee zonen Pelegrinus en Herbertus, gemeenschappelijk de goederen **Bovendarp** in Arnem, twee hoven Klein en Groot Edincwerde, een hof in Reenre, de goederen Sibbinc en in **Dreyden**, aan den commendator en de broeders van het Huis van de Orde van St. Johannes den Dooper in Arnem overdragen en van alle rechten afstand doen.

• Klein en Groot Edincwerde liggen in Brummen en Reenre (R(h)einderen iets ten noorden daarvan; Sibbinc ligt onder Voorstonden, tussen Tonden en Oeken bij Brummen

1305-08-16

Herbordus de Putten erkent ontvangen te hebben van Gerardus de Colonia, commendator van het Huis van St. Johannes in Arnhem, en de broeders, honderdvijftig zwarte Toursche ponden, welke broeder Harmanus de Maguncia, prior van het Gasthuis van St. Johannes van Jeruzalem in Neder-Alimania, en de commendator en de broeders voornoemd ieder voor de helft schuldig waren

• Over Herbordus – ook Herbertus – van Putten is weinig met zekerheid bekend, wèl dat hij puissant rijk is, zie Doorninck (1902). Berend van Dorenweerd komt voor in folio 1, pagina 2 als volgt: “Item Bernardus de Dorenwerde mansum situm super enghe in Bumel ad quinque marcas”. De archiefstukken van mei, juni en augustus 1305 zijn *so wie so* lastig te duiden waar het gaat om **Dreden** en **Bovendorp**, maar óók wanneer zij worden gezien in het licht van enkele gegevens uit de late 13e eeuw: **a/** In 1281 was Jacobus Gosuini de Arnhem betrokken bij enkele transacties o.a. betreffende een hoeve in Lopen en een goed in Boventhorp, kerspel Oosterbeek, tussen Gertrude van Jamerlo en Theodericus van Nienbeke. **b/ 1281-08-09** Richter en schepenen in Arnhem oorkonden dat Gertrude, bijgestaan door haar man Henricus de Jamerlo, door Theodericus, ridder, heer van Steenbeke (een verschrijving voor Nienbeke?), beleend wordt met een drietal hoeven bij Lopene aan beide zijden van den Rhenus en met een der twee molens te Arnhem, waarbij zij verklaart, behalve haar rechten op den andere molen, nog 2 hoeven bij Arnhem en het goed genaamd **Boventhorp** aan genoemden Theodericus te hebben overgedragen. **c/ 1298-04-29** Arnoldus, heer van Nienbeck, commendator in Arnhem, verklaart, dat bij een verdeling van eenige goederen, afkomstig van wijlen zijn broeder Theodericus, heer van Nienbeck, welke onverdeeld waren gebleven tussen hem en de kinderen van zijn zusters, aan hem zijn toebedeeld een molen bij Arnhem, twee hoeven bij Arnhem in de mark, de goederen in Mersche bij Arnhem, een hoeve in Lopene en goederen bij Boventorph

• Ligt **Dreden** nabij Arnhem, ook de precieze ligging van **Boventorp** is onduidelijk. Echter blijkt een regest van 1304-01-01 geeft Arnoldus, heer van Nienbeck, aan het Huis van St. Johannes, ”..... den molen, gelegen in het kerspel Oosterbeck....”. Uit een regest van 1281-08-09 (Commanderij van St. Jan, GA 0306) lijkt Boventorp buiten de grens van “... de versterking Arnem...” te liggen.

• Naast **Boventorp** worden o.a. de volgende spellingen/schrijfwijzen gebruikt: **Boventorph**,

Bovendorp, Baventorph.

1311-11-12

Theodericus, zoon van Godefridus, de muntmeester, Rutgherus super Valium en Henricus de Hoeve, schepenen te Arnhem, oorkonden, dat Jacobus Mauricius' zoon en Aleydis, zijn vrouw, verpacht hebben voor de duur van 15 jaren aan Hermannus de **Dreyden** en aan Aleydis, diens vrouw, al hun goederen in **Dreyden** gelegen, welke Hermannus en Aleydis thans bebouwen, maar dat dezen uit die goederen moeten betalen aan Theodericus Winandus' zoon een jaarcijns van 6 pond te Arnhem en aan de heer van Bare of diens ambtenaar een jaarcijns van 7 solidi en 6 denarii te Oysterbeke, tot meerdere zekerheid van welke verkoop Jacobus en Aleydis als borgen hebben aangewezen Theodericus Winandus zoon, Cesarius Mauricius' zoon, Henricus, zoon van Fyssia en Henricus de Jamerlo, die, ingeval van enige berokkening van nadeel door Jacobus en Aleydis, te Arnhem in leistung zullen gaan, terwijl Jacobus en Aleydis hun borgen schadeloos zullen houden.

- De heer van Bare (Baer, Bahr). In vorige publicaties (o.a. 2008, 2015, 2016, 2020) heb ik al over dit huis en zijn banden met de Zuidzoom geschreven. Het gegeven dat de heer van Bare in 1311 een ambtenaar in Oosterbeek heeft doet vermoeden dat hij er meerdere goederen in eigendom heeft.

- Leistung: De borg gaat zolang in huisarrest totdat de schuldeiser zijn vordering ontvangt.

1311, november

Jacobus Mauricius' zoon en eega Aleydis verpachten voor de duur van 15 jaren aan Hermannus de **Dreyden** en eega Aleydis al hun goederen in **Dreyden** gelegen, welke Hermannus en Aleydis thans bebouwen, maar dat dezen uit die goederen moeten betalen aan Theodericus Winandus' zoon een jaarcijns van 6 pond te Arnhem en aan de heer van Bare of diens ambtenaar een jaarcijns van 7 solidi en 6 denarii te Oysterbeke. Door Jacobus en Aleydis aangewezen borgen: Theodericus Winandus' zoon, Cesarius Mauricius' zoon, Henricus, zoon van Fyssia, en Henricus de Jamerlo, die, ingeval van enige berokkening van nadeel door Jacobus en Aleydis, te Arnhem in leistung zullen gaan, terwijl Jacobus en Aleydis hun borgen schadeloos zullen houden.

1311, november

Uit een erfpachtovereenkomst betreffende een goed in **Dreyden** blijkt dat de heer van Bare of diens ambtenaar uit dit goed een jaarcijns ontvangt van 7 solidi en 6 denarii.

1323-09-25

Henricus Scurinc, richter van de Velue, oorkondt, dat Sarlecinius de Broke als richter in Brummen, ten overstaan van Chiaso de Edincwerde, Gerardus, diens broeder, Henricus **Boventdarp**, Henricus Darbuten en Rodolphus Indersutwiic, afstand heeft gedaan van alles, waarover hij met den commendator en de broeders van het Huis van St. Johannes in Arnhem een rechtszaak heeft gehad.

1333, oktober

Informatie en beëdigde kondschappen, door de proosten van St. Pieter, en van Arnhem ingewonnen, wegens die nieuwe tiende, tot **Drijel**.

- Drijel is ook één van de schrijfwijzen voor het dorp Driel in de Betuwe

1334-04-15

Genekinus Bierwisch Jacobi, richter der stad Arnhem, Godefridus Wellekini en Johannes de Aerde, schepenen aldaar, oorkonden dat Johannes de **Dreden**, zijn vrouw Gertha en hun zoon Johannes verkopen aan Arnoldus Scriver een rente van 3 pond 's jaars, gaande uit hun goederen in **Dreden** en in de Marka Lupenensi.

- Marca Lupenensi staat voor Lopener Mark

1334, april

(Retroactum bij oorkonde van 1404-06-07) Arnt Schriver draag over aan St. Mariënborne een rente van 3 pond 's jaars, gaande o.a. uit een goed te **Dreyden** en een hoeve in Loepenremerc, volgens de schuldbrief d.d. 1334-04-15

- Arnt Schriver is burger te Arnhem
- Loepenremerc: Lopener Mark

1335, tussen begin april en 14 mei

De Utrechtse wijbisschop bezoekt “**Dreye** bij Arnhem”. Het gaat hier vermoedelijk om Johannes, bisschop van Skopje (Weyling, 1951).

• Het gaat hier vermoedelijk om Johannes, bisschop van Skopje (Weyling, 1951). Onbekend is waar – Dreyen of Warnsborn? – en wie of wat hij hier heeft gewijd. Hoog Warnsborn behoort m.i. aan Mariëndaal en heeft omstreeks 1452 een pastoor. Laag Warnsborn dateert van 1428 of eerder en behoort vanaf 1516 aan het Agnietenklooster in Arnhem

1348-04-07

Arnold Vos draagt over aan hertog Reinald 2½ morgen land te **Drijel**.

• Wellicht is hij dezelfde als Arnold de Vos van Groessen van 1338-04-14: Akte van uitgifte in erfpacht door broeder Gerard van Hamerstein, commandeur [van de Orde van Sint-Jan] te Utrecht en Arnhem aan Arnold de Vos van Groessen van 5 roeden land (gelegen in de Liemers) toebehorend aan de commanderij te Arnhem.

1351

Oprichting St. Nicolai Broederschap door gefortuneerde inwoners van Arnhem

1353-03-19

Jan, heer van Hoemoet, ridder, richter in de Averbetuwe oorkondt, dat Giele van **Dreiden** en Dyederic van **Dreiden**, haar zoon, overgedragen hebben aan Noute, den snijder, 2 stukken land op Eldenre Weyde, welk land door Noute in erfpacht is teruggegeven voor 5 pond kleinpenningen 's jaars.

• Maar op deze datum heb ik ook deze melding: Dyderic van der Laer, zijn zoon JAN en ene Giele van **Dreiden** hebben overgedragen aan Noute, de snijder, enige morgen land op Eldenre Weyden, welk land door Noute aan hen in erfpacht is teruggegeven voor 2 pond en 10 schellingen kleinpenningen 's jaars.

1355/6 SrA (Stadsrekeningen Arnhem)

Johanni de **Dreyden** pro 3 vymme tegminis 2 lb.8.s.

• Vanaf dit jaar zijn er enkele vermeldingen van **Dreyden** als familienaam, steeds afkomstig uit de Stadsrekeningen van Arnhem (SrA). Het gaat hier vermoedelijk om dagloners in dienst van de stad die in Dreijen woonachtig zijn

- Levering van 3 vimmen dakbedekking. Tegminis zal staan voor tectum, dakbedekking. (riet of, minder waarschijnlijk, stro). Een vimme (vymma, vymme) staat voor o.a. stapel, hoop van een zekere omvang (Jappe Alberts dl 1, p. 539) en is (blijkens Bouwer 2008, p. 415) gelijk aan 104 takkenbossen.

1394-10-11

Gerselys van Aller en Sander Tengnegel, schepenen te Arnhem, oorkonden dat Rykelant van Houthusen, Herman Hermanssoen, zijn vrouw Jutte en Mette van **Dreyden** hun toestemming geven aan Johan die Heeckt om over zijn goederen te beschikken.

- Wordt verlengd op 1398-03-04
- Johan die Heeckt treedt hier op als privé persoon maar handelt ook en vaker namens de Broederschap

1394-10-11

Wouter van Herwen en Arnt ten Have, schepenen te Arnhem, oorkonden, dat Johan van Nymeghen en zijn vrouw Griete aan Arnt van **Dreyden** in erftijns uitgegeven hebben een erf, gelegen tussen huis en erf van Gosen Oudewyer en van Henric Vryese voor 4 pond 's jaars.

1394/5 SrA

Arnt van **Dreyden** te graven 3 dage 24 s.; Arnt van **Dreyden** 11 dage 4 lb. 5 s. 4s. Arnt van **Dreyden** 4 dage 32 s.; Arnt van **Dreyden** 4 dage 32 s. Arnt **Dreyden** 2 dage 16. S.

1395/6 SrA

Arnt van **Dreyden** 5 dage 2 lb

1398-03-04

Gerselys van Aller en Sander Tengnegel, schepenen te Arnhem, oorkonden dat Rykelant van Houthusen, Herman Hermanssoen, zijn vrouw Jutte en Mette van **Dreyden** hun toestemming geven aan Johan die Heeckt om over zijn goederen te beschikken.

- Zie 1304-10-11

1398, juni

Roeloff van **Dreyden** heeft verklaard in erfpacht te hebben gekregen van Kerstien Kivit en Peter Pelgrymssoen, huismeesters van de Broederschap, en van Wijnant Scriver en Arnt, zijn zoon, een stuk land gelegen te **Dreyden**, welk land in het oosten wordt belend door Goessen Velic en Jorden van Boenynghen, in het westen door Willem Reynerssoen "mit Houthuser enghe", in het noorden door Gadert van **Dreyden**, en in het zuiden door de Broederschap en Wijnant Scriver, waarvoor de pacht zal bedragen 6 pond 's jaars.

1398-06-12

Johan die Gruter Derixsoen, richter van Arnhem en Veluwezoom, oorkondt dat Roeloff van **Dreyden** voor het gericht heeft verklaard in erfpacht te hebben gekregen van Kerstien Kivit en Peter Pelgrymssoen, als huismeesters van de Broederschap, en van Wijnant Scriver en Arnt, zijn zoon, een stuk land gelegen te **Dreyden** in het kerspel van Oesterbeec, dat bij de verdeling van de mark te Loepen aan hen was toegefallen, welk land in het oosten wordt belend door Goessen Velic en Jorden van Boenynghen, in het westen door Willem Reynerssoen "mit Houthuser enghe", in het noorden door Gadert van **Dreyden**, en in het zuiden door de Broederschap en Wijnant Scriver, waarvoor de pacht zal bedragen 6 pond 's jaars.

1398-07-13

Wynant Scriver en zijn zoon Arnt Scriver hebben verkocht aan Kerstien Kyvit en Peter

Pelgerymssoen, t. b.v. de Broederschap hun helft van een rente van 6 pond 's jaars, die Rolof van **Dreyden** jaarlijks schuldig is uit een stuk land te **Dresden** in het kerspel Oesterbeec, waarvan de helft aan de Broederschap behoort.

- Regest dd 1414-04-21 betreffende o.a. Kerstien Kyvit:

Ghercelys van Aller en Winant van Doernic, schepenen te Arnhem, oorkonden dat Kyrstiaen Kyvit overgedragen heeft aan Gheryt Schoelre, ten behoeve van de Broederschap, de volgende jaarrenten: 1.4 pond, gaande uit huis en erf van Herman Worm, vroeger van Aernt van den Loet, gelegen tussen huis en erf van Derych van der Mark en dat van Mette Meye; 2.18 schellingen 6 penningen en 3 hoenders, gaande uit huis en erf van Nenne Slet, gelegen aan de openbare straat; 3.30 schellingen, gaande uit huis en erf van Johan van der Straten, gelegen tussen huis en erf van Deryck Offerman en het huis van Lamay. (Ex:Archief St. Nicolai Broederschap I)

1398-12-28

Wijnant Scriver erkent vermaakt te hebben aan de armen in Senter Claes' gasthuis te Arnhem de helft van een rente van 3 pond 's jaars, gaande uit een stuk land te **Dreyden**, gelegen tussen het land van Ghaede van **Dreyden** en de publieke weg, waarvan de armen de andere helft bezitten.

1404

Akte waarbij Johan van Gelre Johanssoen erkent schuldig te zijn aan de Broederschap een rente van 6 pond 's jaars, gaande uit goed te **Dreyen** in het kerspel Oosterbeek.

1404-06-07

Johan van Wijck, richter van Arnhem, Brummen en Veluwezoom, oorkondt dat Arnt Schriver, burger van Arnhem, overgedragen heeft aan Gerardus van Hengel, ten behoeve van de geestelijke gezellen van Sente Mariënborne bij Arnhem, te Afferbeec wonende, die reguliere kanunniken zijn van de orde van Sint Augustinus, een rente van 3 pond 's jaars, gaande uit een goed te **Dreyden** en een hoeve in Loepenremerc, volgens de schuldbrief d.d. 1334-04-15.

- Afferbeec is de plek waar het klooster is gevestigd en behoort dus niet tot Dreijen
- Loepenremerc : Lopener Mark

1404-06-27

Johan van Wijck, richter van Arnhem, Brummen en Veluwezoom, oorkondt dat Arnt Schriver, burger van Arnhem, overgedragen heeft aan Gerardus van Hengel, ten behoeve van de geestelijke gezellen van Sente Mariënborne bij Arnhem, te Afferbeec wonende, die reguliere kanunniken zijn van de orde van Sint Augustinus, een rente van 3 pond 's jaars, gaande uit een goed te **Dreyden** en een hoeve in Loepenremerc, volgens de schuldbrief d.d. 1334-04-15.

1404-08-10

Johan van Wijck, richter van Arnhem, Brummen en Veluwezoom, oorkondt dat Johan van Gelre Johanssoen te **Dreyden** erkend heeft schuldig te zijn aan Peter Pelgrimssoen van Utrecht, ten behoeve van de Broederschap, een rente van 6 pond 's jaars, gaande uit een goed te **Dreyden** in het kerspel Oesterbeek.

1417, ≈ 24 juni

Onder het kopje Inkomsten van den hof te Nyenbeke bij Arnhem (Maris, 1934) staat:

“Item boven Oesterbeec by Vinckenborn hebben die heren van Pruemen een hoeve holz ende leget tusschen Senter Claes’ slach ende Henricx kynderen van Herwen, dat galt sess lichte gulden Arnhems geltz, doe dat laetste gehouwen wart; die hoeve leget mitten westereynde opten grave van Oesproncker enge ende mitten oestereynde aver den wech een deel, die van **Dreyden** loept tot Oesterbeec wart”.

- De Pruemer Hof in Arnhem werd ook wel de Hof te Nyenbeke genoemd, even buiten de St. Janspoort aan de St. Jan’s Beek.
- Blijkens Maris (p. 120, 1934) erven “Henricx kynder van Herwen” een hoeve rijs (rijshout) in de Lopener mark;
- Oespronck zal staan voor Oorsprong, zie onder 1598.

1421/2 SrA

Jacop van Dreyden 20 s.

- Vermoedelijk voor zijn bijdrage aan het werk “aen den bomen, aen poerten etc.”. Jacop zal een dagloner zijn

1431-01-21

Styne Scrivers vermaakt aan de Broederschap, ten behoeve van de armen, een perceel hakhout in het kerspel Oesterbeke, in het westen begrensd door landerijen van de hertog van Gelre en Gulik, in het noorden door de kamp van Mewes Weggen te Dreyen, in het oosten door de landerijen van Jorden van Boninchen en Geryt Bloylant en in het zuiden door de Nye Kampe.

• Styne Scrivers is wellicht identiek aan Stijne Schrijver die voorkomt in het volgende regest van 1438-04-23: Henrich die Brouwer en Geryt Gelissoen, namens het Sint-Anthoniegasthuis buiten Arnhem, erkennen verkocht te hebben aan Herman van Wye een molder zaailand, gelegen te Oosterbeek, in het oosten begrensd door het land van Mechtelt, vrouw van Elvas van Amerongen, in het zuiden, oosten en noorden door het land van Alart van Wye en Herman van Wye voornoemd, dat aan de Broederschap is vermaakt door Stijne Schrijver.

- Een molder

1437-01-07

Jacob Ridder en Henrick Bentyneck, schepenen in Arnhem, oorkonden, dat Evert Gerrits van Dreyen en zijn vrouw Lijsbeth hebben overgedragen aan Gijsbert Coenraets Verwer een rente van 1 oud schild 's jaars, gaande uit de hofstede van wijlen Wolter van Leyden Arnts zoon en zijn vrouw Lijsbeth, nu van Arnt van Leyden, gelegen te Warnsborn. Gegeven ynt jaer onss Heren dusent vierhondert ende drye end tsoeventich des neesten Donresdaeges na den heiligen Derthiendach genaempt to latijn Epiphania Domini.

1438-03-06

Wynant van Arnhem heer Dericsson ter eenre en Willem Ripersceide en Gadert Brentinck, namens de Broederschap ten andere, gaan een ruiling aan, waarbij de Broederschap tegen afstand van een halve hoeve rijshout in Moxoirde, de eigendom verkrijgt van een hoeve rijshout achter Dreyen bij Houthusen, genaamd "de Racheeghe".

• De productie van rijshout is langdurig en bedrijfsmatig uitgeoefend in het gebied van Rosande. Het areaal is in percelen onderverdeeld geweest en wordt regelmatig geïnspecteerd. Rosande

is niet de enige plaats langs de Nederrijn waar deze activiteit heeft plaats gehad. Ook in Lopen, op de Mariëndaalse gronden en in Boxoord is rijshoutproductie geweest. Niet verwonderlijk: de stad Arnhem had veel rijshout nodig voor bouwwerken, bescherming van aarden wallen, oevers e.d.)

- Moxoïrde in een verschrijving van Boxoord

VERWIJZEN NAAR EEN STUKJE VAN MIJ HIEROVER.

1439-07-25

Aernt Gruter, richter te Arnhem en ambtman van de Veluwezoom, oorkondt dat Johan Kouter en zijn vrouw Gertruyt overgedragen hebben aan Goedert Brentinck, ten behoeve van de Broederschap, een stuk land in het kerspel Oosterbeek, buurschap Dreyden, genaamd "de Elffscoeten", gelegen tussen de landerijen van Aernt Gruter en Derick Struve.

1443-01-03

Johan Coster en Willem Ryperscheit, huismeesters van de Broederschap, erkennen verkocht te hebben aan Deric Struve een stuk land, genaamd "dat Elfschot", gelegen in het kerspel Oosterbeke, maalschap **Dreyen**. In een separaat stuk van dezelfde datum verklaren Johan Coster en Willem Ryperscheit, huismeesters van de Broederschap dat Deric Struve jaarlijks schuldig is een rente van 1 molder rogge, en dat na zijn dood zijn erfgenamen 1½ molder 's jaars schuldig zullen zijn.

1447-02-24

Johan van Arkel, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Derick Struve overgedragen heeft aan Gerit Brouwer, huismeester van de Broederschap, een rente van 1½ molder rogge 's jaars, gaande uit zijn goed te **Dreyen** in het kerspel Oosterbeek.

1447-02-25

Geryt Brouwer en Roloff Komen, huismeesters van de Broederschap, erkennen dat Derick Struve de rente van 1½ molder rogge 's jaars, welke deze aan de Broederschap overgedragen heeft, gedurende zijn leven met 1 molder 's jaars betalen mag, en dat daarna 1½ molder betaald zal moeten worden.

1450-05-30

Johan van Rynesse, woonachtig te Zeyst, erkent aan Dirc Struve in tijns weer overgegeven te hebben een derde deel van 3½ ouden braspenning 's jaars, gaande uit het goed, genaamd "die Pas", gelegen te **Dreyen** in het kerspel Oosterbeke.

- Johan van Rynesse zal dezelfde zijn als Johan van Renes(se) check

1460-06-28

Derick Struve van **Dreyen** erkent verkocht te hebben aan Gerit Becker een rente van 5 molder rogge 's jaars, gaande uit het goed **Hoichdreyen** in het kerspel Oosterbeek.

1460-06-28: Henrick Monnichuys en Gerit Becker verklaren dat Derick Struve van **Dreyen** de renten van 5 molder rogge, aan elk van hen verschuldigd, gaande uit zijn goed **Hoichdreyen** te Oosterbeek, te allen tijde mag lossen met 120 rijderguldens.

1462-05-22

Geryt die Jeger van Padtbroick, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Deryck Struyve Willemssoen erkent verkocht te hebben aan Henrick van Monickhusen een rente van 10 molder rogge 's jaars, gaande uit zijn goed **Hoge Dreyel**, gelegen in het kerspel Oosterbeek.

• Kan Dryel een verschrijving zijn van Driel? Is in Driel een “hoge” Driel te verwachten?
Zowel Dreyel als Driel liggen in de parochie Oosterbeek

1473-01-07

Jacob Ridder en Henrick Bentyneck, schepenen in Arnhem, oorkonden dat Evert Gerrits van **Dreyen** en zijn vrouw Lijsbeth hebben overgedragen aan Gijsbert Coenraets Verwer een rente van 1 oud schild 's jaars, gaande uit de hofstede van wijlen Wolter van Leyden Arnts zoon en zijn vrouw Lijsbeth, nu van Arnt van Leyden, gelegen te Warnsborn.

• Zie ook onder 1437-01-07

1477-12-30

Theodericus de sadino, notarius, oorkondt dat Walramus de Waemel, van de orde van Sint-Benedictus en pastoor van de parochiekerk te Arnhem, enerzijds, en Harmannus Worm en Andreas Leyendecker, meesters of provisoren van de Broederschap, anderzijds, zijn overeengekomen dat het gasthuis van de Broederschap zal worden verplaatst van de Rijnpoort, bij de stadsmuur, naar het huis van Johannes Gruters in de Ketelstraat, gelegen tussen de openbare weg en het huis van Everardus de Uchgelen, zulks in verband met het feit dat de bestaande in de buerschap **Dreyen**, in het oosten begrensd door het land van Evert van **Dreyen**, in het zuiden door het bos van de Broederschap, in het westen door het land van Aernt Yeger, in het noorden door de openbare weg.

1490-09-06

Notaris Otto de Reno instrumenteert dat Gerardus van der Hoeven, zijn moeder Elizabeth van der Hoeven, woonachtig in de buerschap **Dreyen**, kerspel Oosterbeek, en anderen verklaringen hebben aangelegd omtrent de tijnsplijchtigheid van de landerijen van Gerardus Becker, burger van Arnhem, in **Dreyen**.

1490-10-22

Broeder Johan then Holt, commandeur, broeder Herman Poilman, prior en het convent van het godshuis van Sint-Johan te Arnhem, verklaren ingevolge een schikking geen aanspraken meer te hebben op de goederen van Gerit Becker, te **Dreiden** gelegen, behalve een tijns van 7 oude butken.

• Een butken (ook butghen?) is een munt, deel van een stuiver. Een halve Stichtse stuiver; een 7/12 deel van een stuiver

1491-07-23

Garselis van Scherpenzeell, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Henrick van Monnichusen voor het gericht heeft bekend schuldig te zijn aan de Broederschap 100 Rijnse guldens 's jaars, gaande uit 10 malder rogge die hij jaarlijks heeft uit het erf van Gerit Beckers en uit het land, gelegen te **Dreyen** in het kerspel Oosterbeek, en voorts uit al zijn ander roerend en onroerend goed dat hij in het ambt Veluwenzome heeft.

1491-07-23

Carselis van Scharpenzeel, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Henrick van Monnickhuysen erkend heeft schuldig te zijn aan Geerlich Morre ten behoeve van de Broederschap 100 Rijnse guldens, waarvoor hij jaarlijks 6 guldens zal betalen, met als onderpand zijn rente van 10 molder rogge 's jaars uit Gerit Beckers goed te **Dreyen**.

1491-07-23

Garselis van Scherpenzeell, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Henrick

van Monnichusen voor het gericht heeft bekend schuldig te zijn aan de Broederschap 100 Rijnse guldens 's jaars, gaande uit 10 malder rogge die hij jaarlijks heeft uit het erf van Gerit Beckers en uit het land, gelegen te **Dreyen** in het kerspel Oesterbeeck, en voorts uit al zijn ander roerend en onroerend goed dat hij in het ambt Veluwenzome heeft.

1494-04-12

Gijsbert van Mekerem erkent verkocht te hebben aan Jan Ottensoen van Lent een tijns van 2½ oude butken 's jaars, gaande uit de hof te **Dreyen**, zoals hij deze geërfd had van zijn vader Peter van Mekerem.

1495-10-11

Gerit ter Hoeven en zijn vrouw Wobbe erkennen verkocht te hebben aan Johan Ottensoen van Lent en diens vrouw Gerit een rente van een halve goudgulden 's jaars, uit hun huis en land in de buurschap **Dreyen**, in het oosten begrensd door het land van Evert van **Dreyen**, in het zuiden door het bos van de Broederschap, in het westen door het land van Aernt Yeger, in het noorden door de openbare weg.

1501-01-30

Carzelis van Scharpenseel, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Gerit van Huedt, huismeester van de Broederschap, wegens achterstallige jaarrenten, verschuldigd door Henrick van Monickhusen, gerechtelijk verwonnen heeft 10 malder rogge 's jaars, gaande uit het goed van Gerit Becker te **Dreyell**, en een perceel hakhout aldaar.

1506-02-16

Frans de Voss van Steenwijck, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Geryt van Boygen alias Becker heeft overgedragen aan Reyner Krudener, huismeester van de Broederschap, het goed **Hoige Dreyen**, afkomstig van Dirck Struyff.

- Dirk Struyff zal dezelfde persoon zijn als Deric Struve hiervoor.

1525-04-30

Ott van Hoickelom en Jacob van Maenen, huismeesters van de Broederschap, erkennen het Convent van Mariendaell kwijtgescholden te hebben een rente van 2 pond 's jaars uit de voor de conventspoort gelegen watermolen, en van 1 pond uit zijn huis en erf te Arnhem in de Overstraete, genaamd "den Ancker", waartegenover het convent aan de Broederschap kwijtgescholden heeft een rente van 2 pond 's jaars uit het goed te **Dreyen**, aan de Broederschap toebehorend.

1526-03-01

Otto van Scherpenzeell, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt dat Henrick Haigen en zijn vrouw Alijt Geritsdochter ter Hoeven, Wouter Gijsbertssoen en diens vrouw Griet, zuster van Alijt voornoemd, overgedragen hebben aan Jacob van Manen, huismeester van de Broederschap, een huis en erf in de Grote en Kleyne Camp in de buurschap **Dreyen**, kerspel Oesterbeeck, in het oosten begrensd door het land van Evert van **Dreyen**, in het zuiden door het bos van de Broederschap, in het westen door het land van Arnt Yeger, in het noorden door de openbare weg.

1540-11-02

Wilhem Hynckart, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, oorkondt, dat na in- en uitleiding en getuigenverhoor, Johan van Haelderem in het bezit gesteld wordt van 4 heggen

hout te **Dreyen**, tot dusverre bezeten door de Broederschap.

- Johan van Haelderen is vermoedelijk schepen te Huissen

1543-02-09

Johan Momme, richter te Arnhem en van de Veluwezoom, Wijnant van Dornynck en Daem van Delen, schepenen te Arnhem, oorkonden dat Derick Smyt alias Van Berck overgedragen heeft aan de Broederschap een rente van 3 goudguldens 's jaars, gaande uit een huis en erf van Claes van Amersfoort in de Bermhertige Stege, gelegen tussen huis en erf van de weduwe van Luyte Sluyter en dat van wijlen Jan Schoenouw, waarvoor de armen op de kerkwijdingsdag van de Broederschap zullen ontvangen 1 molder tarwe, en nog een van 5 oert schild en 3 molder tarwe, gaande uit land in **Dreyen**, waarvoor de broeders lezen zullen 3 missen, en 5 armen te eten zullen geven.

1543

Akte van overdracht door Derick Smyt alias van Berck van twee renten, respectievelijk gaande uit een huis en erf in de Bermhertigerstege en uit een goed te Dreyen, aan de Broederschap, ad pios usus.

- Vermoedelijk een fonds in elk geval in te zetten voor “vroom gebruik”

1548-05-04

Comparuit Wilhelm Moestert met recht besat etc. en tuigt dat hij gehoord heeft dat Truije van **Dreijen** zei tegen Jacob van Manen: “herschap, wanner sullen wy wincop maicken van dat hoffsteicken daer ick op woene?”; zei Jacob: zij wilden eens een dag ramen en is ongeveer 18 of 19 jaar; et juravit ad Sancta;

- Wincop zal staan voor wijnkoop of vinicopium. Drank – bier of wijn – dat wordt gedronken om een overeenkomst te bekrachtigen.

1551

Claes van **Dreyen**, eiser te Oosterbeek contra de richter van Arnhem, over vervoer van hout

Midden 16e eeuw

Verzoekschrift van Derick van Monnichuysen aan de Magistraat van Arnhem om goederen te **Dreyen** in het kerspel Oosterbeek, die de Broederschap in beslag genomen heeft van wijlen zijn vader, Henrick van Monnichuysen, te mogen terugkopen. Met bijbehorende opgaven van zijn bezittingen, die Henrick van Monnichuysen te **Dreyen** heeft gehad, ongedateerd, midden 16e eeuw.

- Niet ondertekend; vermoedelijk een kopie.

1564-03-07

Comparuerunt Wilhelm van Poilwick en Reiner Kemping ter instantie van Mr. Jan van Dorp als gemachtigde van de Erentfeste Daem Schelart van Obbendorp, heer ten Doerenwerth, gebaad om getuigenis en tuigen beide uit één mond dat zij bij tijden van Jacob van Tuijll en Wilhelmus van Eil als pachters van Resande te meermalen op de Resanse vrande konijnen gejaagd en gevangen hebben zonder becroen van iemand; - tuigde Wilhelm van Poilwick mede dat hij van zijn vader zal. gehoord heeft dat de Resanse konijnen vrande zich strekken zou van de Preeckstoel tho Oosterbeek wes tot halff **Dreien**; - tuigt Kempinck dat hij een brief gezeien en horen lezen heeft, waarin van opgemelde vrande mentioneerd stond, en is zijns onthoudens in den proces tussen de van Renes en de heer van Schin overgelegd. Dit voorzegd beide bij ede, die zij der stad gedaan, behouden;

- Erentfest. Achtbaar, een "aanheftitel" in een brief, vaak aangevuld met o.m. wijze, edele, eerbare, bijzondere

- Resanse vrande: warande – en besloten jachtterrein van voorname families – van Rosande.

1565-10-26

Evert van Mekerem, richter te Arnhem en ambtman van de Veluwezoom, oorkondt dat heer Joachim Crabbe, rentmeester, en heer Cornelis Rampartsoen, prior van het Godshuis van Sint-Jan te Arnhem, erkend hebben dat Jan van den Berghe, huismeester van de Broederschap, een rente van 7 butken 's jaars, gaande uit het goed te **Dreyen**, afgelost heeft.

≈ 1570

In eigendom van de Broederschap van St. Nicolai "het goet tho Dreyen", een huis met bouwland en heggen bij Rosande.

1571

Acte uit 1571, waarbij de Commanderie van St. Jan te Arnhem aan Johan Bouwmeester een stuk heideland onder **Dreyen** in tyns uitgeeft en ook een acte uit 1572, waarbij het convent van Mariëndaal aan Henrick Herbetsz. en Johan Boumeester een hegge bij **Dreyen** overdraagt, met recht tot ontginning tegen betaling van tyns.

- Johan Bouwmeester en Henrick Herbetsz. zijn zwagers. Tussen ≈ 1553 en ≈ 1570 houden zij het wildforstergoed in Wolfheze. Uit de kaart van de domeinbezittingen (Th. Witteroos, 1570) blijkt dat Henryck Herbers ook eigenaar is van de Silverenbergh dat op de kaart van 1616 van Kempinck staat aangegeven als "Den kleynen Silverbergh-Bouwmeesters, c.a.". Dit gebied ligt ten zuiden van de Utrechtseweg, nabij de aansluiting daarop van de Wolfhezerweg. Verder worden tussen de jaren 1567 en 1573 gronden – in hoofdzaak domeingronden – aangekocht en ontgonnen die liggen tussen Arndt Enck en Dreyen. Uit het thinsboek van Oosterbeek 1706-1791 valt te noteren: "Item Anna Herbers quondam Johan Bouwmeister en Henrick Herbers is bij Co. Mats. Rentmeesteren 't Arnhem toegelaten uyt te graven uyt sijne Majt Heetvelden bij Wolffhesen in den ampte van Oosterbeek 10 mergen 5 hont 18 roeden lant offte heetvelds daar oostw. aangeland is id heetveld en die heggen van 't Clooster van Mariendaal Zuijtw. Co. Majt. Swarte Kolx hegge westw. Hr. Arnts Enck, noirtw. den helenweg, (= hoogstwaarschijnlijk de heerwech) alles wijder blijkende bij sekeren acte daar van sijnde in dato 15 Sept. XVcLXVII alle welke heetvelden bij enen gesworen lantmeter affgemeten sijn, den 13 Sept. 1568 ende is bevonden, idt selve affgemeten Lant in twe Campen geslagen ende afgegraven groot sijnde als voors. alles met conditien en sulke voorwaarden dat Johan en Henrick voors. en hoerer Erven Co. Majt. als Hertoge van Gelre, jaarlix op alle St. Martens avont vor ijticke morgen lants toe Erfins betalen sulken 12 gl". Op de al genoemde kaart uit 1616 van Kempinck wordt de camp aangeduid als "Nye Camp v.d. Swarte Cokxe hegge afgegraven en op de kaart uit 1666 als Bouwmeesters nieuwe camp afgegraven van de Swarte Colckse Hegge". Uit 1572 (afschrift van 1666) dateert: Acte waarbij het convent van Mariëndaal aan Henrick Herbetsz. en Johan Boumeester een hegge bij **Dreyen** overdraagt, met recht tot ontginning tegen betaling van tyns. In februari 1578 is een Johann Boumeister mede-zegelaar bij een pand-overeenkomst tussen het Renkumse klooster en de pandnemers Jan Hymmen (Hemmen) en zijn vrouw Herman; in juni 1593 is sprake van Margaretha Holtmans, weduwe van Johan Boumeister, die 206 daalders te goed heeft van Bartolt ter Beeck. Blijkens kaart 0124-AKV234 (Is. Van Geelkercken, ≈ 1660) heeft Heindrick Herpers een rechthoekig, vrij groot stuk met huis of schuur ten zuiden en zuidwesten en op enige afstand van de Wolfheeser kerk. Deze locatie doet vermoeden, dat het goed op de stuwwal ligt, ten noorden van het Kousenhuisje.

1576-10-07

Comparuerunt Jan Hermanssen en Gerrit Otten ter instantie van Jacob van Holtt met recht gebadet en tuigen dat zij tot verzoek en uit belasting van gemelde Jacob van Holtt op dinsdag onzer Liever vrouwen hemelvaartsavond zich [gevuicht] hebben op een goed, geheten

Sonnenberch, in Veluwezoom boven **Dreijen** gelegen, om aldaar zeker koren van geachte Jacobs wegen te dorsen en als zij ongeveer tusschen 6 en 7 schepel roggen gedorst hadden, is aldaar verschenen de nagelaten weduwe van zal. Sibert van Amstel, bij zich hebbende ettelijke schutten, en heeft aldaar dat gedorst koren uit Jacob van Holts zakken gestort in haar zakken en vervolgens tot haar wil en tegen dunk van Jacob van Holts kinderen met nog 2 bomen, die zij van de grond aldaar dede houwen, vervoerd; Juraverunt ad S.cta;

1580

Nadat Arnhem overging tot de Staatsche zijde en bij plakkaat van 31 mei 1580 orde werd gesteld op het beheer der geestelijke-, kerkelijke en kloostergoederen, was de commanderij nog slechts bewoond door één broeder, de goederen waren zwaar belast, de gebouwen vervallen. De directie, administratie en dispositie der goederen komt in handen van de Landschap (Gelre en Zutphen), terwijl de eigendom aan de orde blijft.

In 1597 werden de goederen vrijgegeven, nadat de commandeur Van Lulsdorff zich verplicht had jaarlijks een som van 300 daalders aan de stad te betalen tot onderhoud van een predikant. In 1638 zijn de goederen in stad en schependom weer door den magistraat in beslag genomen, maar in 1640 wordt de toenmalige commandeur weer in het gebruik der goederen gesteld tegen een jaarlijksche uitkeering aan de stad van 1500 gulden, welke som in 1691 op 1200 gulden per jaar wordt teruggebracht.

1588

Houtverkopen. Uit de rekening voor dit jaar wordt “Betaelt aen Claess toe **Drien** van drie fymmen riesz tfouren yder fym twellev stuver dair mijn soen twee affgekregen hefft ende freruk van dym een fym die onsz aller jaer beloefft is tot onssen dienst”.

- Klaas van **Drijen** vervoert 3 vimmen rijshout, waarvan volgens afspraak de zoon van de rentmeester er twee krijgt en Frerik één.

1593-01-29

Betyen Roloffs In die Croen, weduwe zal. Thonis Claessen, met Riek Sluisken als haar gekozen mombers sub et re Reyn van Cuck en Peterken Wielhesen, zijn vrouw, een hofstedeken, gelegen in het schependom op de Klingelbeek, oostwaarts Henrick Herberts hofstede, zuidwaarts de Rijnstroom, westwaarts Gieltyen Lebbincks en Engeltyen Leuwens, noordwaarts de gemene straat [enz.], et si defectus in wandaria sub expansione enes rechte derdendeels van een erf en goed, gelegen te **Dreyen**, waarop zal. Willem Stevens gewoond heeft.

≥ 1598

Vanaf dit jaar vormden de Nederduits-gereformeerden van Renkum, Heelsum (met Doorwerth) en Oosterbeek een kerkelijke gemeente. Oosterbeek werd daarvan in 1609 afgescheiden. De Nederduits-gereformeerde kerkgemeente Oosterbeek omvatte naast het dorp Oosterbeek ook inwoners uit de buurtschappen Den Brink (Op den Brinck), **Drijen** (**Dreij**, **Dreyen**), Heijenoord (Heijdenoordt, Heijenoort), de Hulk (In den Hulck, Hullick), Klingelbeek (Clingelbeek, Klingelbeeck), Lichtenbeek (Lichtenbeeck), Mariëndaal, Oorsprong (Ospronk), Rosande, Sonnenbergh en Wolfheze (Wolffhesen). Rooms-katholieke inwoners van Oosterbeek hoorden onder Arnhem. De Rooms-katholieken waren daar verdeeld over de staties van St. Jan en van St. Eusebius (Kernplaats Oosterbeek, GA)

- Katholiek gebleven adellijke geslachten bieden soms onderdak aan een huispastoor of een rondreizende priester en zo ontstaan katholieke concentraties, staties genoemd. Staties op de Veluwezoom zijn die van Doorwerth en Grunsfoort en - op de zuidoostelijke Veluwezoom - kasteel Middachten (Knippenberg)

1600, januari

Wolvenplaag. Roelof Derksz, bouwman van **Dreyen**, en zijn knecht Gerrit doden een moerwolf.

1608

Gerrit ten Hoeven wordt in dit jaar benoemd tot opzichter over de Dreijense heggen à raison van acht keizerguldens en een paar schoenen; hij gaat in 1628 met pensioen.

1611

De pachtsom in dit jaar, te betalen aan de huismeester van het Nicolai hospitaal in Arnhem bedraagt negen molder rogge, twee molder boekweit en enkele kippen.

1624

Een rekening uit dit jaar zegt: "Aan Brants bij der keerssen slach (naam van een hegge) toegevallen het tweede block daer den Utr.wech doorloopt".

- Met de Utrechtseweg wordt zeer waarschijnlijk de heerwech bedoeld

1625-02-11

Joffer Margareta van Heumen, weduwe van de Edele en erentveste wijlen Johan van Goltstein, in zijn leven richter te Arnhem en in Veluwezoom, geassisteerd met Arnt Leijdecker als haar gekozen momber, sub et re Rijck Wijnen, rentmeester van Ste. Nicolaes gasthuis binnen Arnhem ten behoeve deszelve gasthuizes een rente van 93 gl. en 15 stuivers jaarlijks uit haar halve huis en hofstede, gelegen in Bentickssteeg, den geweldiger Roger Matthieu ter ener- en Johan van Ratingen ter andere zijde, mitsgaders uit haar helft van het erf en goed, genaamd Sonnenberch, zoals hetzelfde met getimmer, gepoot, hoogten en leegten gelegen is in het ambt van Renckom in de buurtschap **Dreijen**, van welke rente het eerste jaar verschijnen zal op datum dezès over een jaar eerstaan en zo vervolgens en te lossen met 1500 gl. [enz.];

1626-01-26

Ik, Margareta van Heumen, weduwe van wijlen de Edele en rentveste (sic) Jr. Johan van Goltstein in zijn leven richter in Arnhem en in Veluwezoom, geassisteerd met Wilhem van Harn, secretaris der stad Arnhem, als mijn gekozen momber, doe kond en beken – oorkond de erentveste Joost van Reidt en Rutger Huijgen, schepen der stad Arnhem, mede als geerfden in Betuwen en Veluwezoom – dat ik uit handen van burgemeester Reijner Everwijn en Ermgard Tullicken e.l. ontvangen heb 1600 keizers gl. voor welke summe ik de gemelde e.l. opdraag en vestig een rente van 100 gld. jaarlijks uit mijn helft en aandeel van huis en hofstee, gelegen in Bentickssteeg, waar de geweldiger Rogier Mathhieu aan de ene- en Jan van Ratingen aan de andere zijde naast geerfd zijn, alsmede uit mijn helft van erf en goed, genaamd Sonnenberch, met zijn getimmer en gepoot, hoogten en leegten, gelegen in het ambt van Renckom in de buurschap **Dreijen**, en nog uit mijn aandeel van het goed Erpenlaren, gelegen in Betuwe de Nederheusen, en zal de voorzegde rente van het eerste jaar verschijnen op Pauli 1627 en zo vervolgens tot de aflosse toe, welke losse mij en mijn erven te allen tijd vrij zal staan te doen met 1600 gl. [enz.]; in margine: 27-10-1635; afgelost aan Ermgard Tulleken, weduwe zal. reinier Everwij [enz.];

1652

Oosterbeek (Renkum): de Nijveldse tiend, waaronder de novale tienden in Oosterbeek en **Dreyen**, alsmede de novale tienden van de landen tussen de toenmalige Utrechtseweg en de toenmalige Amersfoortseweg, reeds aangelegd of later aan te leggen als bouwland.

Den camp aen wyens wall dye Swarte Colcksche Heg aenvangen(de) is, hebben Henrick Herberts en(de) Jan Boum(eyste)r met consent des Rekencaemers in Gelderlandt van des Landschaps heetvelt aengegraeven tott 2 kampkens, t'zaemen groet zijn(de) 10 mergen vijff hondt, 18 roeden en(de) een halff. Oostwart naest gelandt het heetvelt en(de) hecgen van 't Clooster van Merrydael, suydtwardt comats Swarte Colcksche Heg, westwart en(de) noortwae(r)t den Heren- ofte gemeynen wech. Geschyet den 16 septe(m)b(er) 1567.

Nota pro memoria:

Dat het heckken van Merryendael, so beneven aen onse Bylers Berchsche hecg omtrent dye wal van de voorsz(eyde) camp, edoch geheel in des Landtschaps grondt leyt, tusschen vyer cuylen licgen(de) is, Waer van dye yrste bovenste cuyl tusschen de Lantschap vijff anghen heefft. Dye tweede dry anghen, oock tusschen de Landtschap op den olden wech van Sonnenberch. Dye darde cuyl heefft vyer anghen, wijsende op den hoeck van (de) vursz(eyde) camp. Dye vierde cuyll heefft weder dry anghen, oock wijsende op den camp vursz(eyd).

Nota pro memoria:

Dat tusschen het gescheydt van 't bouwlandt van Hooch Wolffhesen, den Here van Doerenweerd toebehorende, en(de) ons bouwlandt van den Legen Enck, in specie het Beekstuck g(e)n (aam)t, ligende bunnen twe cuylen dyewelcke elck een vyer anghen hebben, waer vuyt te syen dat het dreyesken daerbij ligende gemeyn is, en(de) elcx halff en(de) halff toecompt.

Memoria:

Dat het Lawijksche Velt, also ons Willem tott Wolffhesen a(nn)o 1625 in Maio op sijn hoochste waerheyt bericht gedaen is, en(de) in loco aangeweesen, is streckende met die ene zijde tott op die maender straet, met die andere zijde tot op het Vossche (-) offte Vosseweegsken, ende met die andere zijde tott op den gemeynen Edischen wech offte den wegh nae Ede, alwaer nae vuytwijsinge der Kaerten, den Heer van Rosendaell een groot heetvelt ons affgenoemen. Het Paependall daer bij ligende, compt halff bij 't Laeuwickse Velt en(de) halff tott het Arnhemsche Velt.

Nota:

Dat ons vursz(eyde) heetvelt streckende is tott aen den Paelberch.

Nota:

Dat in die Caerte dese naevolgende woorden geschreven staen: "ons heetvelt gaet op den wech van Ede." 't Welck nae vuytwijsinge der caerten loopt verbij en(de) door dye Ginckelsche struycken te ruyr op den wech,

~~~~~

NASLAGWERKEN

Archieven

Archieven: Oud Archief Arnhem; Huis Biljoen I; Burgerweeshuis Arnhem; Catharinae gasthuis; Huis

en Heerlijkheid Bahr/Huis Hackfort; Archief Huis Bergh; Klooster van Bethanie; Nicolai Broederschap, delen I en II; Klooster Mariëndaal; Schepenkistoorkonden 1293-1348; Familie van Rhemen; Huis Rosendaal; Huis ter Horst; Huis Warnsborn (0440);

** GA: Oud rechtelijke archieven

** RA Zutphen

** **Manuscript Regesten Zuidzoom: DONE t/m p. 24**

BOUWER, K.: Voor profijt en genoeg, 2008

DÉMOED, E.J.: Van een groene zoom aan een vaal kleed, ca. 1953

DOORNINCK, P.N. van e.a.: Staat bezittingen van Herbertus van Putten, 1902

GRASWINCKEL, D.P.M.: Oud-Archief der gemeente Arnhem, 1 t/m 3, 1935

HOENSELAARS, J.: 'Biljoen, landgoed op de Veluwezoom, 2011

HOUKES, R.: 1. Onderzoek naar relaties in de verspreiding van grafheuvels uit het laat-neolithicum en de bronstijd in het kaartgebied van Arnhem-Renkum, kaartblad 40a, noordelijk deel.

Veldwerkverslag no. 14, AWN, 1995

JAPPE ALBERTS, J.: De stadsrekeningen van Arnhem I t.m IV, 1967-1978

KNIPPENBERG, H.: De religieuze kaart van Nederland, ISBN 90-232-2675-5

KUYS, J.: Kerkelijke organisatie in het middeleeuwse bisdom Utrecht

MARIS, A.J.: De leen-, keurmedige en tynsgoederen van de St. Salvator-Abdij te Prüm in Gelderland, 1934

RENTING, R.A.D.: Schepenkistoorkonden

SCHAAFSMA, R.: De Oosterbeekse en Doorwerthse beken, 2010

SCHOLTMEIJER, H.: Veluws Handwoordenboek. 2011

TIMMERS, J.J.M.: Symboliek en iconografie der christelijke kunst, 1947

VERDAM, J.: Middelnederlandsch Handwoordenboek, 1911

VERKERK, C.L.: Coulissen van de macht, 1992

WEYLING, J.F.A.N.: Bijdrage tot de geschiedenis van de wijbisschoppen van Utrecht tot 1580, 1951

WITTEROOS, T.J.: Alle die Majt. Heggen, 1570